

Påvens ekonomiska snedsteg

Att den nya påven Franciskus har ett äkta engagemang för de svaga, utsatta och fattiga i världen råder det inget tvivel om. Att ha goda avsikter är dock inte alltid detsamma som att ha goda kunskaper. För att uppnå ett mål om en ekonomisk utveckling som även kommer världens mindre bemedlade till del krävs även det senare. Det är en vetenskaplig fråga som kräver vetenskapliga metoder för att besvaras. Baserat på den senaste tidens uttalanden finns det skäl att tvivla på att påven har rådgjort med de nationalekonomer som har studerat just hur en sådan bred utveckling kommer till stånd.

I sitt nyligen publicerade brev (Franciskus 2013) skriver påven bl a (vår översättning):

I detta sammanhang fortsätter vissa människor att försvara de *trickle-down*-teorier som antar att den ekonomiska tillväxt som den fria marknaden genererar oundvikligen kommer att leda till större rättvisa och att fler i världen omfattas av den. Denna åsikt, som aldrig har bekräftats av fakta, uttrycker en grov och naiv tillit till dem som har ekonomisk makt och som ser det nuvarande ekonomiska systemets sätt att fungera som heligt. Under tiden väntar de exkluderade. För att upprätthålla en livsstil som exkluderar andra, eller som upprätthåller entusiasm för ett själviskt ideal, har en likgiltighetens globalisering utvecklats. Nästan utan att vara medvetna om det har vi blivit oförmögna att känna barmhärtighet inför de fattigas skrik, att gråta av andras smärta och att känna ett behov av att hjälpa dem, som om allt detta var någon annans ansvar och inte vårt eget.

Detta uttalande är inte utan viktiga sanningar: Förvisso är många av oss fokuserade på oss själva snarare än på andra och förvisso kan personer med resurser göra mer för att hjälpa dem som är utan. Men det finns också enligt vår uppfattning betydande problem med påvens text.

En förbättring av den ekonomiska situationen för världens fattiga uppkommer inte nödvändigtvis som ett resultat av medvetna, storslagna satsningar. Som Lee (2010) påpekar har vi en tendens att sätta högre värde på avsiktliga, inte sällan politiska satsningar som avser att hjälpa fattiga än på marknaden oavsiktliga hjälp. Vi värderar avsikter mer än resultat, varför det blir svårt för oss att acceptera att Stefan Persson och Steven Jobs kanske har gjort mer gott för mänskligheten än Moder Teresa eller biståndsgorganisationer.

Det finns med andra ord inte nödvändigtvis en konflikt mellan den ekonomiska ordning påven kritiserar, med ett starkt inslag av fria marknader och globalisering, och en förbättring av situationen för världens utsatta. Det

finns, tvärtemot vad han hävdar, fakta som tyder på att denna ordning faktiskt har inneburit en sådan utveckling. Till exempel sammanfattar Pinkovskiy och Sala-í-Martin (2009, s 1) sin analys, grundad på data från enkäter och nationalräkenskaper, på följande vis (vår översättning):

Genom att använda den officiella endollarsgränsen uppskattar vi att andelen fattiga i världen har fallit med 80 procent från 0,268 1970 till 0,054 2006. Motsvarande antal fattiga har sjunkit från 403 miljoner 1970 till 152 miljoner 2006. . . . Vi finner också att olika mått på global ojämlikhet har minskat betydligt och att mått på global välfärd har ökat med mellan 128 och 145 procent.¹

Lägg därtill ny forskning av Dollar m fl (2013), som visar att ekonomisk tillväxt tenderar att gynna världens fattiga. De finner bl a att medelinkomsten inom länder för de 40 procent som återfinns längst ned i inkomstfördelningen har ökat i samma grad som medelinkomsten. Tre fjärdedelar av variationen i de fattigas inkomster, mellan länder och över tid, kan förklaras av variation i genomsnittlig ekonomisk tillväxt.

Som Lucas (2004) uttrycker det (vår översättning):

Men av den stora ökning i välstånd som har ägt rum för hundratals miljoner människor under de tvåhundra år som har gått sedan den industriella revolutionen kan nästan inget hänföras till direkt omfördelning av resurser från rika till fattiga. Potentialen för att förbättra de fattigas liv genom att finna olika sätt att fördela nuvarande produktion är ingenting jämfört med den till synes obegränsade potential som ligger i ökad produktion.

Förvisso är fakta alltid tentativa och nya och annorlunda resultat kan uppkomma framöver, men det finns definitivt tecken på, i empirisk forskning, att Lucas snarare än Franciskus för tillfället gör rätt tolkning. Kanske kan den senare slå den förre en signal inför nästa brev?

Niclas Berggren och Therese Nilsson

REFERENSER

Dollar, D, T Kleineberg och A Kraay (2013), "Growth Still Is Good for the Poor", World Bank Policy Research Working Paper 6568, Världsbanken, Washington, DC.

Franciskus (2013), "Evangelii gaudium", påvligt brev, http://www.vatican.va/holy_father/francesco/apost_exhortations/documents/papa-francesco_esortazione-ap_20131124_evangelii-gaudium_en.html (2013-12-05).

Lee, D R (2010), "The Political Economy of Morality: Political Pretense versus Market Performance", Library of Economics and Liberty, <http://www.econlib.org/library/Columns/y2010/Leemorality.html> (2013-12-05).

Lucas, R E (2004), "The Industrial Revolution: Past and Future", *The Region*, maj, http://www.minneapolisfed.org/publications_papers/pub_display.cfm?id=3333 (2013-12-05).

Pinkovskiy, M och X Sala-í-Martin (2009), "Parametric Estimations of the World Distribution of Income", NBER Working Paper nr 15433, NBER, Cambridge, MA.

Sala-í-Martin, X (2006), "The World Distribution of Income: Falling Poverty and . . . Convergence, Period", *Quarterly Journal of Economics*, vol 121, s 351-397.

¹ Se även Sala-í-Martin (2006).